

Онишко С.В., д-р екон. наук

Швабій К.І., канд. екон. наук

Новицька Н.В.

*Науково-дослідний центр з проблем оподаткування
при Національному університеті ДПС України*

КВАНТИФІКАЦІЯ ПОДАТКОВОГО ТА ФІСКАЛЬНОГО РИЗИКІВ¹

Досліджено проблему квантифікації податкового та фіскального ризиків. Запропонована методологія оцінки цих показників надає можливість на основі індуктивного підходу кількісно верифікувати податковий та фіскальний ризики, що дозволяє вирішувати важливі прикладні задачі в галузі податкового контролю та аудиту, бюджетного планування і прогнозування.

Проблема оцінки податкового та фіскального ризику є своєрідною terra incognita в предметній сфері економічного аналізу та фінансової науки взагалі. Проведений аналіз літературних джерел, нормативної бази показав, що терміни "фіскальний" та "податковий" ризик дуже часто ототожнюються, підміняють одно одне в смисловому контексті. Не існувало чіткої системи співвідношень між даними категоріями. Проведене авторами дослідження сутності цих категорій у попередній роботі дозволило надати визначення вказаних понять, структурувати їх та навести систему співвідношень між ними [1, 2]. Ми вважаємо, що фіскальний ризик є інтегральним показником, який характеризує ступінь об'єктивної можливості втрат запланованих надходжень державного бюджету, в той час як податковий ризик асоціюється тільки з окремим платником податків. В аналітичному контексті, звичайно, це не перша робота в даній галузі економічної науки, але наш підхід суттєво відрізняється від того, що пропонується іншими авторами [1–6].

В роботах [див. 1, 2] було запропоновано аналітичний підхід щодо кластеризації платників податків за групами, що відрізняються між собою рівнем податкового ризику, та побудові на цій основі дискримінантної функції, використання якої дозволяє виявити фактори податкового ризику та оцінити силу їх впливу. Розвиваючи

¹ Стаття підготовлена за матеріалами виконаної авторським колективом НДЦ ПО НУДПСУ науково-дослідної роботи "Методика аналізу значущості податкових ризиків для відбору платників податків для документальних перевірок" (номер державної реєстрації 0105U003870) на замовлення департаменту розвитку та модернізації Державної податкової адміністрації України.

надалі логіку цієї роботи та використовуючи останні здобутки світової науки у сфері ідентифікації та визначення ризиків [7, 8], на нашу думку, нам вдалося розробити методіку кількісної оцінки податкового та фіскального ризику. Це дозволяє розв'язувати низку важливих практичних завдань. Так, кількісна оцінка податкового ризику на мікрорівні, тобто на рівні платника податку, дозволяє виявити його здатність сплачувати податки у майбутніх звітних періодах. Використовуючи концепції фіскальної суттєвості податкового ризику та податкового дефолту, ми отримали можливість вирішити дане завдання. Крім цього, за результатами проведеної кількісної оцінки податкового ризику на рівні платника податку ми можемо з'ясувати ступінь фіскального ризику державного бюджету. При цьому фіскальний ризик ми розуміємо ширше від категорії, яка загальноприйнята в економічній літературі та вживання якої асоціюється з державним боргом [9]. Причини виникнення фіскального ризику не обмежуються тільки фактором боргової політики. Перелік факторів, звичайно, значно більший: економічна кон'юнктура, зміна податкової політики, зростання бюджетних видатків тощо. У цьому, більш широкому окресленні джерел фіскального ризику, як нам здається, є певна наукова новизна, яку ми спробуємо розкрити в роботі.

Метою даної роботи є підвищення ефективності податкового контролю та аудиту, а також удосконалення процесу планування та прогнозування доходів державного бюджету на основі представленої методології алгоритму квантифікації податкового та фіскального ризиків.

Практика планування податкових надходжень за різними податками, що склалася на сьогодні, на жаль, здебільшого відбувається на основі простої екстраполяції рядів даних за отриманими бюджетом податками і не враховує можливі структурні, кон'юнктурні та інші зрушення в реальному секторі економіки, що можуть призвести до виникнення фіскального ризику та відповідно недоотримання бюджетом доходів за запланованими податками. Запропонований нами підхід дозволяє квантифікувати фіскальний ризик в розрізі окремих податків, за регіонами та видами економічної діяльності, що в цілому дозволяє отримати більш повну картину того, наскільки реальними є заплановані бюджетом податкові надходження та ідентифікувати фактори податкового і фіскального ризику як на мікро-, так і на макроекономічному рівнях. Це надзвичай-

но важливо також з огляду на ті обставини, що в Україні відбувається якісна трансформація бюджетного процесу, яка передбачає не річне, а середньострокове планування доходів державного бюджету (3–5 років). З досвіду інших країн відомо, що такий підхід у бюджетному процесі дозволяє на етапі планування суттєво підвищити якість державного бюджетоутворення, запобігти виникненню суттєвих фіскальних дефіцитів та ризиків.

Врешті-решт, перехід до системи аналізу податкових та фіскальних ризиків змінює всю філософію адміністрування податків. Нинішня практика роботи органів ДПС у цій галузі ґрунтується на тотальному контролі за діяльністю платників податків. Звичайно, це вимагає суттєвих матеріальних витрат. Створення ризикоорієнтованої системи податкового аудиту на основі концепцій податкового та фіскального ризику дозволяє перейти до безконтактного моніторингу органами ДПС України діяльності абсолютної більшості платників податків через кількісну верифікацію самих ризиків та визначення макроекономічних факторів, що призводять до їх виникнення.

Квантифікація – це процес надання кількісної оцінки якісним характеристикам, ознакам певного процесу або явища [10, с. 422]. Проведене дослідження сутності податкового ризику дозволило виявити багато спільних рис із кредитним ризиком. Кредитний ризик, як відомо, є ймовірність настання події або такого майнового стану позичальника, який призводить до того, що він не в змозі повністю або часткового погасити свій борг перед кредитором. Стосовно податкового ризику це означає ймовірність того, що у платника податку може виникнути такий фінансово-майновий стан, коли він не в змозі виконувати свої податкові зобов'язання перед бюджетом. Але проблема оцінки податкового ризику цим тлумаченням, звичайно, не обмежується, оскільки податковий ризик може виникати також внаслідок свідомого приховування від податкових органів платником податків свого реального фінансового стану. Загально поширена у вітчизняній практиці проблема збитковості, низької рентабельності діяльності підприємств є наслідком не лише дії ринкових об'єктивних факторів, а й чинників суб'єктивного походження. Так, підприємство з метою мінімізації своїх податкових зобов'язань по сплаті, наприклад, податку на прибуток підприємства, може завищувати свої витрати та приховувати (не обліковувати в повному обсязі) свої доходи. Це, врешті-решт, призводить до неадекватного

відбиття податкових зобов'язань платника податку перед бюджетом та в сукупності до суттєвих бюджетних втрат.

Тому ми пропонуємо використовувати в процесі оцінки податкового ризику таку категорію, як податковий дефолт. У кредитному аналізі широко використовується концепція дефолту, але, на нашу думку, тільки предметною сферою цієї галузі економічного аналізу використання даної категорії не повинно обмежуватися. Змістовне тлумачення даної категорії в загальному контексті означає, що *дефолт* – "1. Невиконання будь-яких вимог, установлених законом. 2. В економіці – відмова держави, юридичної чи фізичної особи в односторонньому порядку від своїх боргових зобов'язань" [див. 10, с. 218]. Виходячи з такого загального визначення даного терміна, ми можемо абсолютно доречно використовувати його для описання стану платника податку, коли він в односторонньому порядку відмовляється від виконання своїх фінансових зобов'язань перед бюджетом.

Можливо, наша пропозиція йде всупереч загальноприйнятій практиці застосування даної категорії, але для досягнення поставлених нами цілей дослідження цей крок абсолютно виправданий. Саме представлення податкового ризику через концепцію податкового дефолту дозволяє також упорядкувати методологічний ланцюг процесу побудови системи квантифікації податкового ризику. Зазначимо також, що дефолт не є синонімом таких понять як банкрут чи збиткове підприємство, а є терміном, що дозволяє описати виключно на мові податкових категорій тимчасовий стан платника податку, який характеризується нездатністю платника податку до виконання своїх фіскальних зобов'язань. Наприклад, банкрут, як відомо, це особа, яка розорилася і неспроможна виконати свої зобов'язання [див. 10, с. 36].

Оскільки ризик є категорією, що відображає певний майбутній стан об'єкта дослідження, то з аналітичної точки зору він є *ex ante* (прогнозною) оцінкою, що описується за допомогою імовірнісних та вартісних показників. На відміну від цього податковий дефолт є *ex post* (ретроспективною) оцінкою стану об'єкта. Для більшої достовірності та об'єктивності отримуваних значень податкового ризику необхідно використання як *ex ante*, так й *ex post* оцінки.

Для кількісної оцінки податкового дефолту (тобто отримання спочатку *ex post* оцінки) ми використовували логістичну (*logit*) або нормальну (*probit*) функції розподілу ймовірностей. Тут вибір функції розподілу залежить від реальних емпіричних даних про щіль-

ність розподілу платників за величиною сплачених податків. Гіпотетично слід припустити, що в нормальному суспільстві абсолютна більшість платників податків є сумлінними, а кількість тих, хто ухиляється від сплати податків є незначною. З теоретичної точки зору, до такого стану справ більше підходить нормальний закон розподілу. Але в суспільствах з низькою податковою культурою, рівнем добровільності сплати податків, до яких, на жаль, належить й Україна, значна частка платників податків внаслідок ухилення, застосування законних методів мінімізації, що виникають у зв'язку з суперечливістю податкового законодавства, може бути зосереджена у сфері незначних у грошовому еквіваленті податкових виплат. Це означає, що у такому випадку доречно застосовувати логістичну функцію розподілу. При застосуванні такої функції ймовірність сплати податку (p) прогнозується за формулою:

$$p = \frac{e^{\sum b_i x_i + a}}{1 + e^{\sum b_i x_i + a}}.$$

Відповідно при нормальному законі розподілу ймовірність цього факту прогнозується за формулою:

$$p = \int_{-\infty}^{\sum b_i x_i + a} \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{z^2}{2}} dz,$$

де z – випадкова величина, розподілена за нормальним законом Гаусса. При цьому величина дефолту в обох випадках – це $p^d = 1 - p$.

Нагадаємо, що на попередньому етапі кількісної оцінки податкового дефолту використовується методика, наведена в роботі [див. 1]. Необхідно кластеризувати платників податків за групами величин сплачуваних податків та побудувати канонічну дискримінантну функцію загального виду:

$$f(x) = \sum b_i x_i + a,$$

де b – коефіцієнти дискримінантної функції, x – дискримінантні змінні (фактори ризику), a – похибка. При цьому, для оцінки вкладу кожного x в значення $f(x)$, коефіцієнти b стандартизуються.

Отже, відбувається побудова дискримінантної функції та здійснюється оцінка емпіричним шляхом константи дискримінації ($f(x) = T_{i,t}$). Остання величина буде кількісним критерієм відбору платників податків для документальних перевірок.

Таким чином, ми отримуємо аналітичну T -функцію (від англ., taxes – податки) (факторів податкового ризику), аналогом якої мо-

же слугувати в кредитному аналізі Z -функція Альтмана [11], за допомогою якої можна здійснювати розподіл платників податків за групами ризику, виходячи із даних їх фінансових (Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів та додатки до них), податкових звітів та додатків до них, а також з урахуванням значень, визначених емпірично або експертним шляхом макроекономічних і галузевих факторів ризику.

Зазначимо, що періодично необхідно здійснювати перерахунок параметрів T -функції, оскільки оцінки коефіцієнтів дискримінантної функції з часом стають статистично незначущими, недостовірними.

Визначивши ймовірність податкового дефолту, ми можемо перейти до оцінок податкового ризику *per se*. Тут слід зазначити, що при оцінці податкового ризику ймовірнісні оцінки не є адекватним вираженням суті даної категорії.

Під *податковим ризиком* ми розуміємо ймовірність суттєвих втрат бюджетних надходжень унаслідок несплати податків суб'єктами господарювання у зв'язку з непередбачуваним впливом зовнішніх та внутрішніх факторів, а також порушеннями податкового законодавства. Ключове словосполучення у даному визначенні – "ймовірність суттєвих втрат". Отже, податковий ризик у першу чергу повинен мати вартісний вимір, а не імовірнісний. Тому ми вводимо таке поняття, як фіскально значущий податковий ризик (Fiscal Sufficient Tax Risk, далі FSTR). Аналітично його можна представити у такому вигляді:

$$FSTR_i = p_i^d * T_i,$$

де $FSTR_i$ – фіскально значущий податковий ризик i -го платника податку; p_i^d – ймовірність податкового дефолту i -го платника податку; T_i – обсяг сплачуваного i -м платником до бюджету податку (обчислюється як математичне сподівання показника за попередні звітні періоди).

Маючи такий аналітичний апарат, ми можемо розрахувати величини $FSTR_i$ для кожного платника податку. В табл. 1 наведений такий розрахунок на умовних даних² та за двома моделями: logit та probit.

² Приклад є умовним тому, що в базі даних ДПА відсутня необхідна інформація з бухгалтерських звітів платників податків.

Умовний приклад розрахунку податкового дефолту та FSTR

Розрахунок ймовірності податкового дефолту та величини FSTR на основі моделі logit					
№ п/п	T-функція	ймовірність сплати	матсподівання податку, тис. грн	ймовірність дефолту	FSTR, тис. грн
1	7,56	0,999476378	1000	0,000523622	0,52362
2	5,70	0,996673189	20	0,003326811	0,06654
3	9,12	0,999890563	40	0,000109437	0,00438
4	2,60	0,931101251	100	0,068898749	6,88987
5	5,41	0,995541344	36	0,004458656	0,16051
6	1,80	0,858126215	125	0,141873785	17,73422
7	0,80	0,689956738	34	0,310043262	10,54147
Розрахунок ймовірності податкового дефолту та величини FSTR на основі моделі probit					
№ п/п	T-функція	ймовірність сплати	матсподівання податку, тис. грн	ймовірність дефолту	FSTR, тис. грн
1	7,56	1,00000	1000	0,00000	0,00099
2	5,70	0,99815	20	0,00185	0,03696
3	9,12	1,00000	40	0,00000	0,00000
4	2,60	0,42231	100	0,57769	57,76949
5	5,41	0,99546	36	0,00454	0,16345
6	1,80	0,15866	125	0,84134	105,16809
7	0,80	0,02275	34	0,97725	33,22650

З наведеної таблиці ми бачимо, що значний вплив на величину FSTR має не тільки величина податкового дефолту, а й величина матсподівання податку. Іншими словами, платник податку може мати суттєве значення дефолту та відповідно податкового ризику, але у разі незначних надходжень від сплати ним податку величина FSTR буде також низькою та *vice versa*. Тому для бюджету в цілому, для фіскальних органів значущою є величина FSTR, а не дефолту. Це підтверджує те про що було зазначено вище. Застосування такого підходу змінює філософію адміністрування податків шляхом переходу від тотального контролю за всіма платниками податків до безконтактного моніторингу за їх абсолютною більшістю.

В результаті ми підійшли до того, що можемо на основі оцінок індивідуальних величини FSTR платників податку квантифікувати, тобто отримати кількісну характеристику якісного показника, фіскальний ризик.

У нашому випадку в аналітичному контексті *фіскальний ризик* (Fiscal Risk) – це сума податкових ризиків. Або в аналітичному вигляді:

$$FS = \sum_{i=1}^m FSTR_i ,$$

де m – кількість платників податків.

Згідно з таким підходом ми отримуємо можливість не тільки дати інтегральну оцінку фіскальному ризику, а й побудувати інші корисні аналітичні конструкції. Вони дозволятимуть оцінювати фіскальний ризик за різними факторами. Наприклад, можна побудувати матрицю фіскального ризику за такими факторами, як регіон та вид економічної діяльності (табл. 2). Статистичний дескриптивний аналіз інформації з такої матриці дає багато корисних знань не лише про фактори, а й про джерела ризику, дозволяє виявити його причини тощо. Ця інформація є надзвичайно важливою в контексті вирішення завдання щодо виконання податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів, оперативного податкового планування. Отримана на основі такого підходу картина буде корисною також для розв'язання питань оптимізації міжбюджетних трансфертів та більш ефективного функціонування бюджетної системи в цілому.

Матриця FSTR за джерелами ризику: вид економічної діяльності та регіон

Регіон	Секція КВЕД																			СУММ	МАХ	МІН	СЕРЕДН
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q						
АР Крим																							
Вінницька																							
Волинська																							
Дніпропетровська																							
Донецька																							
Житомирська																							
Закарпатська																							
Запорізька																							
Ів.-Франківська																							
Київська																							
Кіровоградська																							
Луганська																							
Львівська																							
Миколаївська																							
Одеська																							
Полтавська																							
Рівненська																							
Сумська																							
Тернопільська																							
Харківська																							
Херсонська																							
Хмельницька																							
Черкаська																							
Чернівецька																							
Чернігівська																							
м. Київ																							
м. Севастополь																							

$$ЯЧЕЙКА = \sum_{i=1}^n FSTR_i,$$

де FSTR_i - індивідуальне розрахункове значення для *i*-го підприємства.

Матриця дає можливість ранжувати платників податків за величиною фіскального ризику і такими факторами ризику як вид діяльності та регіон

Висновки

Проведене дослідження дозволяє сформулювати такі основні висновки.

1. Теоретична цінність запропонованого підходу полягає в уточненні понять "податковий" та "фіскальний" ризику, визначенні системи їх співвідношень та запровадження абсолютно нової для податкової науки категорії – податковий дефолт. Під даною категорією ми розуміємо такий стан платника податку, коли він в односторонньому порядку відмовляється та/або не в змозі виконувати свої фіскальні зобов'язання перед бюджетом. Такий стан платника є або наслідком свідомих дій, що спрямовані на приховування об'єкта оподаткування, або – результатом впливу на його фінансовий стан зовнішніх (кон'юнктурних) негативних факторів. Вважаємо, що використання даного терміна дозволяє чіткіше структурувати проблемну ситуацію та виділити в ній ключові гносеологічні категорії, оперування якими створює підстави для застосування запропонованої методології.

2. Наведена методологія квантифікації ризиків дозволяє визначити макроекономічні фактори фіскального ризику на основі аналізу специфічних факторів податкового ризику, що діють на мікрорівні. Такий підхід має суттєву практичну значущість, оскільки дозволяє враховувати можливі структурні, кон'юнктурні та інші зрушення в реальному секторі економіки, що можуть призвести до виникнення фіскального ризику. Крім цього, ризико-орієнтований підхід податкового контролю та аудиту змінює всю філософію податкового адміністрування: моніторинг діяльності абсолютної більшості платників податків стає безконтактним, процес відбору платників для документальних перевірок більш об'єктивним, з'являється можливість процеси адміністрування автоматизувати, що призведе до економії коштів ДПС України. Очікуваний економічний ефект застосування цієї методології полягає у тому, що відбір платників податків для перевірок відбувається на основі аналізу об'єктивної економічної інформації (фінансові звіти), а не лише податкових декларацій, які дуже часто не мають нічого спільного з реальними даними або взагалі можуть бути фальсифіковані. Таким чином має зрости рівень добровільності (tax compliance) сплачуваних податків. Як доводять інші наукові дослідження ефективність відбору податковою службою платників податків є одним із головних факторів, що позитивним чином впливає на свідомість платників податків [див. 6].

3. Запропонований нами підхід можна реалізувати на практиці за однієї принципової умови. Інформаційною базою запропонованого підходу повинні слугувати дані бухгалтерських звітів (Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів). Ця інформація накопичується Міністерством статистики України і тому необхідно передбачити її аналіз. Це надасть можливість формувати в базах даних податкової служби інформації не тільки фіскального характеру, а накопичувати дані про фінансово-господарський стан платників податків. Аналіз та порівняння цієї інформації з даними податкових звітів і дозволяє, врешті-решт, отримати необхідні дані про податковий та фіскальний ризик. Зробити це на основі лише інформації з податкових декларацій не є можливим, оскільки за інформацією, що міститься в податкових деклараціях неможливо, виявити фіктивні операції, пов'язані з ними витрати та інші факти і показники фінансово-господарської діяльності, які можуть призвести до викривлення (приховування) об'єкту оподаткування.

Література

1. Афонін О.В., Онишко С.В., Швабій К.І., Новицька Н.В. Методологія відбору платників податків для документальних перевірок з використанням методів багатовимірної статистичного аналізу // Фінансові ризики, 2005. – №3 (40). – С. 91–97.
2. Швабій К.І., Новицька Н.В. Методика відбору платників податків для документальних перевірок // Світ фінансів. – 2007. – № 1. – С. 12–17.
3. Marius van Blerck Tax Risk Management // Bulletin for International Fiscal Documentation, 2005. – Vol. 59, №7. – P. 281–289.
4. Матвійчук А.В. Прогнозування розвитку фінансових показників із використанням апарату нечіткої логіки // Фінанси України. – 2006. – № 1. – С. 107–115.
5. Мусаев А.Ф., Гараев Ф.Ф. Нейросетевой подход к выбору плательщиков налога на добавленную стоимость для выездных налоговых проверок // Финансовые риски. – 2006. – № 4. – С. 24–31.
6. Beron K., Tauchen Helen V., Witte Ann D. A Structural Equation Model for Tax Compliance and Auditing // NBER Working Paper, 1988. – № 2556. – 39 p.
7. Chan-Lau J.A. Fundamentals-Based Estimation of Default Probabilities: A Survey // IMF Working Paper, 2006. – WP/06/149. – 18 p.
8. Chan-Lau J.A., Sy Amadou N.R. Distance-to-Default in Banking: A Bridge Too Far? // IMF Working Paper. – 2006. – WP/06/215. – 17 p.
9. Brix H. P., Shatalov S., Zlaoui L. Managing Fiscal Risk in Bulgaria // World Bank Economic Review 3(1) – P. 17–38.
10. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2003. – 1440 с.
11. Altman E. Managing the Commercial Lending Process // Handbook of Banking Strategy. – New York: John Wiley and Sons. – 1985. – P. 473–510.